

Oikeusministeriö

Oikeushallinto-osasto

PL 25

00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: Oikeusministeriön oikeushallinto-osaston kirje 9.7.2010 OM 22/31/2007

LAUSUNNON ANTAMINEN

Oikeusministeriö on pyytänyt viitekirjeellään hovioikeudelta lausuntoa tuomioistuinharjoittelijan toimivaltaa koskevaa lainsäädäntöä valmistelleen työryhmän ehdotuksesta (Tuomioistuinharjoittelijan toimivalta. Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 58/2010) Hovioikeus esittää lausuntonaan seuraavaa.

1. Työryhmän esittää

Työryhmä ehdottaa tuomioistuinharjoittelua suorittavan lakimiehen virkanimikkeeksi kärjänotaaria. Ehdotuksen mukaan kärjänotaarin toimivaltaa tulisi aikaistaa siten, että kärjänotaarilla olisi toimivalta ratkaista yksinkertaisimpia asioita heti harjoittelun alettua ja vaikeampiakin asioita jo kahden kuukauden kuluessa harjoittelun alkamisesta. Osa toimivallasta johtuisi suoraan laista ja laamannin määräys olisi tarpeen vain yksittäisten asioiden kohdalla.

Toimivallan laajennus koskisi myös puheenjohtajana toimimista rikosasioissa yhden tuomarin istunnossa siten, että käsiteltävästä rikoksesta lain mukaan tuleva enimmäisrangaistus nousisi nykyisestä yhdestä vuodesta kuudesta kuukaudesta kahteen vuoteen. Laamannin määräyksestä kärjänotaarilla voisi yksittäisessä asiassa olla vastaava toimivalta myös lautamieskokoontamissa. Lisäksi kärjänotaarilla olisi oikeus käsitellä rikesakkoa koskevat asiat.

Ehdotuksen mukaan kärjänotaari saisi kahden kuukauden jälkeen ilman eri määräystä toimia kärjäoikeuden puheenjohtajana yhden tuomarin istunnossa hakemusasiassa. Laamannin määräyksestä kaksi kuukautta virassa ollut kärjänotaari voisi yksittäisessä asiassa olla kärjäoikeuden puheenjohtajana riitaasiassa, joka koskee asuinhuoneiston vuokrausta tai jossa riidan kohteena oleva rahamäärä taikka omaisuuden tai etuuden arvo on enintään 20.000 euroa.

Toimivaltaan liittyvien säännösten lisäksi työryhmä esittää muutoksia ja selvennyksiä kärjäoikeuden laamannin oikeuteen määrätä määräaikaisesta viranhoitajasta. Ehdotuksen mukaan laamannilla olisi oikeus määrätä kärjänotaari ja kärjäviskaali enintään vuodeksi.

2. Hovioikeuden kannanotto

Pääasiallisesti hovioikeus hyväksyy työryhmän ehdotuksen ja kannattaa siinä esitettyjä muutoksia. Hovioikeus kiinnittää kuitenkin huomiota seuraaviin alla esitettäviin näkökohtiin.

Kärjänotaarin toimivallan aikaistaminen

Tuomioistuinharjoittelijoiden työtehtävät ovat muuttuneet muun muassa siksi, että kirjaamisasiat on siirretty pois kärjäoikeuksista. Ehdotuksen mukaan kärjänotaarin toimivallan aikaistaminen mahdollistaisi kärjänotaareiden työpanoksen joustavan ja tehokkaan käytön sekä tehostaisi kärjäoikeuden sisäisen toiminnan organisointia muun muassa mahdollistamalla juttujen tarkoituksenmukaisen jakamisen.

Tuomioistuinlaitoksen nykyisessä taloudellisessa tilanteessa kärjänotaarien työpanos lienee välttämätön kärjäoikeuksien toimintakyvyn ylläpitämiseksi. Hovioikeus toteaa, että toimivallan aikaistamisella saata-

via etuja punnittaessa tulee kuitenkin kiinnittää huomiota harjoittelun koulutuksellisuuden ja harjoittelijoille annettavan ohjauksen pysyvyyteen ja riittävyteen.

Toimivallan laajennus

Ehdotuksen mukaan toimivaltasäännösten lisäykset saattavat jossain määrin lisätä käräjänotaareiden ratkaisemien riita-asioiden määrää. Myös tämän seikan katsotaan olevan omiaan tehostamaan käräjäoikeuksien toimintaa.

Ratkaisutoiminnan tehokkuuden lisääminen edesauttaa perustuslaissa ja maamme velvoittavissa kansainvälisissä sopimuksissa taattua oikeutta viivytyksettömään asian käsittelyyn tuomioistuimessa. Hovioikeus katsoo, että tehokkuusetuja punnittaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota oikeusturvaseikkoihin. Etenkin riita-asiat voivat olla ongelmallisia ja haastavia. Lisäksi laamannin voi määräystä antaessaan olla haastavaa arvioida käräjänotaarin valmiuksia vaativampien asioiden ratkaisemiseen käräjänotaarin toimitusta virassaan vain kahden kuukauden ajan. Laamannin onkin tarkoin harkittava kussakin yksityisessä tapauksessa, onko käräjänotaari kykenevä ratkaisemaan asian.

Olli Varila
presidentti

Lausunnon on valmistellut kansliapäällikkö Sirpa Virkkala.